

A Tendency to Maintain Agriculture of Farmers Benefiting from the Grant Support of a Young Farmer in Gaziantep and Sanliurfa

Güneş Eren Yalçın^{1,a,*}, Tali Munis^{1,b}, Şeyda İpekçioğlu^{1,c}, Duygu Birol^{2,d}

¹Agriculture Economics Department, GAP Agricultural Research Institute, 63040 Haliliye/Şanlıurfa, Turkey

²Ministry of Agriculture and Forestry, Fig Research Institute, 09600 İncirliova/Aydın, Turkey.

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p><i>Research Article</i></p> <p>Received : 12/04/2019 Accepted : 07/10/2019</p> <p>Keywords: Young farmer Tendency Agriculture Leaving Grant support</p>	<p>To be about 65% of Turkey's population under 40 years of age requires to increase employment opportunities for young people and them to be sustainable. Young people are moving away from agriculture due to lack of income, life difficulties in the villages and limited social facilities, fragmentation of the lands or too little, and lack of alternative employment opportunities in the countryside. Youths away from agriculture; it causes problems such as aging and decreasing of rural population. For these reasons, it is necessary to determine the tendency of the young people to stay in agriculture, the factors causing them to stay in agriculture or to leave. The aim of this study is to determine the tendency of the young people between the ages of 18-40 who have benefited from the Young Farmer Grant Support in Gaziantep and Şanlıurfa provinces to stay in agriculture and migrate from rural to urban areas. The stratified sampling method was used in the sample selection. In the selected provinces, 72 farmers who benefited from grant support were interviewed and the data were collected through surveys. The data on the socio-demographic characteristics of the enterprises are presented with various descriptive statistics. According to the results of the study, 88.9% of young farmers stated that they would continue agricultural production. 39% of young farmers tend to migrate from rural to urban areas. One of the most important factors in ensuring sustainability in agriculture is the creation of an entrepreneurial young audience. For this reason, policies need to be developed by decision-makers to encourage youth to stay in agriculture.</p>

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi 8(3): 526-530, 2020

Gaziantep ve Şanlıurfa İllerinde Genç Çiftçi Hibe Desteklenmesinden Yararlanmış Çiftçilerin Tarımda Kalma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p><i>Araştırma Makalesi</i></p> <p>Geliş : 12/04/2019 Kabul : 07/10/2019</p> <p>Anahtar Kelimeler: Genç çiftçi Eğilim Tarımda kalma Ayrılma Destekleme</p>	<p>Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak %65'inin 40 yaş altında olması, gençlerin istihdam olanaklarının artırılmasını ve bunların sürdürülebilir olmasını gerektirmektedir. Gelir yetersizliği, köylerdeki yaşam zorluğu ve sosyal olanakların sınırlı olması, toprakların parçalı ya da çok az olması, kırsalda alternatif iş imkânlarının azlığı gibi nedenlerde gençler tarımdan uzaklaşmaktadır. Gençlerin tarımdan uzaklaşması; kırsalda yaşayan nüfusun yaşlanması ve azalması gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sebeplerle gençlerin tarımda kalma eğilimlerinin belirlenmesi, tarımda kalma ya da terk etmesine neden olan faktörlerin saptanması gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde Genç Çiftçi Hibe Desteklenmesinden yararlanmış 18-40 yaş arasındaki gençlerin tarımda kalma ve kırsaldan kente göç etme eğilimlerinin belirlenmesidir. Örneklem seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçilen illerde hibe desteklenmesinden yararlanmış 72 çiftçi ile görüşülüp, veriler anket yolu ile alınmıştır. İşletmelerin sosyo-demografik karakteristiklerine ilişkin veriler çeşitli tanımlayıcı istatistikler ile ortaya konulmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre genç çiftçilerin %88,9'u tarımsal üretime devam edeceklerini belirtmişlerdir. Genç çiftçilerin %39'u ise kırsaldan kente göç etme eğilimindedir. Tarımda sürdürülebilirliğin sağlanmasındaki en önemli faktörlerden biri girişimci genç bir kitlenin oluşturulmasıdır. Bu nedenle karar vericiler tarafından gençleri tarımda kalmaya özendirilecek politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.</p>

^a guneseren@hotmail.com

^b <https://orcid.org/0000-0002-7348-3643>

^c talimonis@hotmail.com

^d <https://orcid.org/0000-0001-7561-761X>

^e seyda.ipekcioglu@hotmail.com

^f <https://orcid.org/0000-0001-8691-7386>

^g duygu.birolcitak@tarimorman.gov.tr

^h <https://orcid.org/0000-0002-0939-3627>

Giriş

Genç çiftçi kavramı değişik kaynaklarda, birçok özelliği benzer olmakla birlikte, farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Jagoe ve ark. (2017) genç çiftçiyi; aktif bir çiftçi olması, 41 yaş altında olmak, gereksinim duyulan düzeyde tarımsal eğitime sahip olmak şeklinde tanımlamışlardır. Türkiye’de yapılmış olan genç çiftçi tanımlamasına göre ise; 18-40 yaş aralığında, kırsal alanda ikamet eden/etmek isteyen ve tarımsal faaliyet gösteren/göstermek isteyen gerçek kişiler olarak ifade edilmektedir (Anonim, 2017).

Özellikle gelişmiş ülkeler olmak üzere, dünya genelindeki gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde, tarımsal faaliyetler ile yaşamını sürdüren çiftçiler için, yaşlanma önemli bir konu olarak tartışılmaktadır (Leonard ve ark., 2017). AB’nin çiftlik yöneticilerinin, %53,2; 55 yaş ve üzeri, %30’unun 65 yaş ve üzeri olduğu olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, 25 yaşından daha genç çiftçiler, tüm çiftlik yöneticilerinin %0,8’ini oluştururken, 35 yaşından daha genç çiftçiler ise tüm yöneticilerin %7,5’ini oluşturduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında, genç çiftçi sayısındaki azalmanın, daha yaşlı çiftçi popülasyonundaki azalmadan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Türkiye’de son yıllarda, tarımdaki genel istihdam düzeyi azalma göstermekle birlikte, özellikle genç nüfusun tarım sektöründen ayrılmasının önemli bir ivme kazanmış olduğu görülmektedir. Köylerde yaşayan nüfusun büyük ölçüde yoksul olması, toprak mülkiyetinin miras yoluyla bölünmesi ve toprakların parçalanarak işlenemez büyüklükte olması, makineli tarımın artmasıyla tarımsal istihdamın azalması, kırsalda eğitim, sağlık ve boş zaman imkânlarının yetersiz oluşu 1950’lerden sonra kente göçü tetiklediğini ifade etmiştir (Bıçkı, 2011).

Dünya genelindeki birçok ülke, tarımsal üretimin ekonomik ve teknik olarak sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için kendi bütçelerine göre gençleri tarıma kazandırabilecek çeşitli destekleme model ve araçları oluşturmaya başlamıştır. AB’nde ortalama çiftçi yaşını düşürmek ve genç çiftçilerin sektöre girişini arttırmak için kullanılan Erken Çiftlik Emeklilik Planları (Early Farm Retirement Schemes: EFRS) bu uygulamalardan birisidir (Davis ve ark., 2009).

Günümüzde tarımda yaşanan hızla uzaklaşma ile, gelecekte ülke gıda üretimi açısından büyük sıkıntılar yaşanacaktır. Bu nedenle tarımın tekrar özendirilmesi, eğitim ve sağlık hizmetlerinin kırsal kesimde yeniden yapılandırılması, sosyal olanakların geliştirilmesi gerekmektedir. Tarımsal üretimdeki sürdürülebilirlik ancak genç nüfusun, tarımda tutulmasının sağlanabilmesi ile mümkün olacaktır (Doğanay ve Alım, 2010). Kırsalda yaşayan nüfus geçtiğimiz yıllarda geçimini büyük ölçüde tarımdan sağlarken, günümüzde tarımı yavaş yavaş terk etmektedirler. “Topraksızlık, miras yoluyla toprakların parçalanması, köy boşaltma uygulamaları, tarım ve hayvancılıktan elde edilen gelirlerin düşmesi” gibi sebeplerden dolayı kırsalda yaşayanların geçim kaynağı olarak tarımın önemini kaybetmeye başladığı görülmektedir (Yıldırım, 2014).

Gelir yetersizliği, köylerdeki sosyal olanakların sınırlı olması, toprakların parçalı ya da çok az olması, kırsalda alternatif iş imkânlarının azlığı, eğitim, sağlık, ulaşım hizmetlerinin yetersiz olması gibi nedenlerde gençlerin

tarımdan uzaklaşması ve kırsaldan göç etmesi ile Türkiye’de de genç nüfusu destekleyecek uygulamalar geliştirilmeye çalışılmıştır. Genç çiftçilere yönelik olarak spesifik bir destek programı, ancak 2016 yılında yayınlanmış olan bir yasal düzenleme ile gerçekleştirilmiştir. 26 Şubat 2016 tarih ve 29636 sayılı Resmi Gazetede (Anonim, 2016) yayınlanmış olan 2016/8540 sayılı “Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Karar” Bakanlar Kurulu Kararı, genç çiftçi desteklerine yönelik oluşturulmuş olan ilk yasal düzenleme olduğu ifade edilebilir. Bu Kararın amacı; tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması, genç çiftçilerin girişimciliğinin desteklenmesi, gelir düzeyinin yükseltilmesi, alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması ve genç kırsal nüfusun istihdamına katkı sağlayacak kırsal alandaki tarımsal üretime yönelik projeleri desteklemektir. Bu Karar, 1/1/2016 – 31/12/2018 tarihleri arasında kırsal alanda yaşayan genç çiftçilerin, mahallinde uygulayacağı bitkisel, hayvansal, yöresel tarım ürünleri ve tıbbi ve aromatik bitki üretimine yönelik projelere otuz bin TL’ye kadar hibe ödenmesine ilişkin hususları kapsamaktadır. Bu Karara göre; genç çiftçilerin, bu program kapsamında verilen hibeden sadece bir kez yararlanabileceği, ayrıca proje konusunda Tarım ve Orman Bakanlığı’nın diğer hibe programlarından yararlananların, bu programdan yararlanamayacağı belirtilmiştir.

2016 yılında verilmiş olan Genç Çiftçi Projesi Desteği kapsamında, yaklaşık olarak 378 bin genç çiftçi başvuruda bulunmuştur. Yapılan başvuruların 370 bini hayvansal üretim, 8 bini de bitkisel ve diğer üretim kapsamında yapılmıştır. Yapılan proje değerlendirmeleri sonucunda, 2016 yılında yaklaşık olarak 15 bin genç çiftçiye çeşitli projeleri karşılığı olarak 450 milyon TL’lik hibe kullanılmıştır. TRC1 ve TRC2 bölgelerinde yer alan Şanlıurfa ve Gaziantep illeri, kırsal genç nüfus olarak Türkiye genç nüfusunun önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Tarımsal üretim ve üretim potansiyeli açısından, ülkemizin en önemli bölgeleri olarak ön plana çıkan bu illerde 2016 yılında 476 çiftçi Genç Çiftçi Hibe Desteklemesinden yararlanmıştır. Bu nedenle çalışmanın amacı, bu bölgelerdeki desteklemeden yararlanmış gençlerin tarımsal üretim yapmayı tercih edip etmemesi ve kırsaldan göç etme eğilimlerinin belirlenmesi ve bu eğilimin temelinde yatan faktörlerin belirlenmesidir.

Materyal ve Yöntem

Çalışmanın materyalini 18-40 yaş arası tarımsal istihdamın yoğun olduğu İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre Düzey 2 Bölgeleri TRC alt bölgeleri içerisinde Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programından yararlanmış çiftçilerin verileri oluşturmaktadır.

Seçilen Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde Destekleme Programından yararlanan 476 çiftçi üzerinden örnekleme yapılmıştır.

Örnekleme, bu çalışmada olduğu gibi sonlu bir anakitleden iadesiz olarak yapılacaksa örnek hacmi:

$$n = \frac{Nz^2\sigma^2}{d^2(N-1) + z^2\sigma^2}$$

eşitliği ile hesaplanır. Burada;

N = anakitle büyüklüğüdür

z = İstenen güven düzeyine ait güven faktörüdür.

Örneğin;

%99 için 2,58; %95 için 1,96; %90 için 1,645'dir.

Bu çalışmada, TRC Alt Bölgesinde yer alan Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde 2016 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı "Genç Çiftçi Projesi" Destek Programına başvurmuş olan üreticiler arasında, 18-25 yaş, 26-33 yaş ve 34-40 yaş aralığındaki tabakalar dikkate alınarak %99 güven aralığında, 0,01 hata payı ile örnek hacmi belirlenmiştir. Söz konusu örnek hacminin TRC alt bölge dağılımında ise illerin sahip olduğu başvuru sayısı oransal payları dikkate alınarak dağıtım gerçekleştirilmiştir.

Yapılan dağılıma göre, Şanlıurfa ilinde 23, Gaziantep ilinde ise 49 olmak üzere toplam 72 genç çiftçi ile yüz yüze görüşme sağlanarak anket yapılmıştır (Çizelge 1).

Araştırma Bulguları

Araştırma bölgesindeki tarım işletmelerinin genel özellikleri değerlendirildiğinde; Ankete katılan genç çiftçilerden 18-25 yaş grubunda destekten yararlananların %85,7'si kadın, %14,3'ü erkektir, 26-33 yaş grubunda olanların %64,3'ü kadın, %35,7'si erkek, 34-40 yaş grubunda olanların ise %77,8'i kadın, %22,2'si erkektir. Medeni durumlarına bakıldığında, 18-25 yaş grubunun %82,9'u, 26-33 yaş grubunun %89,3'ü ve 34-40 yaş

grubunun %100'ü evlidir. 18-25 yaş grubunda yer alan genç çiftçilerin eğitim düzeyi ortaokul (%42,9) iken, 26-33 ve 34-40 yaş grubunda (%67,9, %77,8) olarak belirlenmiştir. Tarımla ilgili bir konuda eğitim alma durumuna ise her üç yaş grubu da ağırlıklı olarak almadıkları yanıtı vermişlerdir. Genç çiftçilerin %79'u herhangi bir çiftçi örgütüne üye değildir.

Tarımsal işletmelerin yıllık geliri, 18-25 yaş grubunun %82,9'unda 26-33 yaş grubunun %60,7'sinde, 34-40 yaş grubunun ise %66,7'sinde 10.000 TL. ve altı olarak belirlenmiştir. Her üç yaş grubunun da hemen hemen tamamının tarım dışı geliri bulunmamaktadır. Tarımsal işletmelerin ağırlıklı olarak hayvansal üretim gerçekleştirdiği tespit edilmiştir (Çizelge 2). Genç çiftçilerin toplam arazi varlığı ortalama 15 da olup, tamamı işlenmektedir. İşletmelerin hayvansal üretim desenini büyük oranda büyükbaş (%63,1) ve küçükbaş (%23,2) oluşturmaktadır. Bitkisel üretim desenini ise tahıllar (%39,4), meyveler (%24,2) ve sebzeler (%24,2) oluşturmaktadır.

Destekten yararlanan 18-25 yaş arası çiftçilerin %80,0'i, 26-33 yaş arası çiftçilerin %96,4'ü, 34-40 yaş arası çiftçilerin ise %100'ü tarımda kalma eğilimindedir (Çizelge 3).

Genç çiftçilerin tarımsal üretime devam etme sebeplerini belirlemek amacıyla oluşturulan ifadelere katılım düzeyleri 5'li Likert ölçek (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) kullanılarak değerlendirilmiştir. Çiftçilerin tarımsal üretime devam etmedeki en önemli sebepleri baba mesleği olması, başka iş bulamadıkları için mecbur kalmaları ve tarımı sevmeleri olarak belirlenmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 1. İllere göre anket yapılan genç çiftçi sayıları

Table 1. Number of young farmers surveyed by provinces

İller	18-25		26-33		34-40		Toplam
	TBS	AYS	TBS	AYS	TBS	AYS	
Şanlıurfa	61	10	64	9	27	4	23
Gaziantep	124	25	135	19	65	5	49
Toplam	185	35	199	28	92	9	72

TBS: Toplam Başvuru Sayısı, AYS: Anket Yapılan Sayı

Çizelge 2. İşletmelerin faaliyet alanları

Table 2. Fields of activity of farms

İşletmenin faaliyet alanı	Yaş Grupları					
	18-25		26-33		34-40	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bitkisel üretim	3	8,6	3	11,0	2	22,0
Hayvansal üretim	28	80,0	14	50,0	5	56,0
Bitkisel ve hayvansal üretim	4	11,4	11	39,0	2	22,0

Çizelge 3. Ankete katılan genç çiftçilerin tarımda kalma eğilimleri

Table 3. Tendency of young farmers participating in survey to stay in agriculture

Yaş grupları	Tarımda Kalma			
	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
18-25	28	80,0	7	20,0
26-33	27	96,4	1	3,6
34-40	9	100,0	-	-

Çizelge 4. Genç çiftçilerin tarımda kalma sebepleri
Table 4. Reasons for young farmers to stay in agriculture

İfadeler	Destekten yararlanan	
	Ortalama	
İyi Kazanıyorum	2,60	
Baba mesleği	3,56	
Mecburum çünkü başka iş yok	3,47	
Yeterli arazi büyüklüğüne sahibim	2,62	
İleride çocuklarıma güvence olarak görüyorum	2,69	
Çiftçiliği seviyorum	3,35	

*1;kesinlikle katılmıyorum, 5;kesinlikle katılıyorum

Çizelge 5. Genç çiftçilerin köyde yaşama sebepleri
Table 5. Reasons of young farmers living in the village

Nedenler	Yaş grupları					
	18-25		26-33		34-40	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aile bağları	4	12,0	4	14,0	-	-
Geçim kaynağı	26	77,0	17	61,0	8	100
Tüm mal varlığım burada	1	3,0	-	-	-	-
Köyde yaşamak daha ucuz	-	-	2	7,0	-	-
Köyde yaşamayı seviyorum	3	8,0	4	14,0	-	-
Bu tür hibe desteklerinin olması	-	-	1	4,0	-	-

Çizelge 6. Genç çiftçilerin köyden kente göç eğilimi
Table 6. Tendency of young farmers to migrate from village to city

Yaş Grupları	Göç etmeyi isteme durumu					
	Evet		Hayır		Kararsızım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
18-25	13	37,1	19	54,3	3	8,6
26-33	11	39,3	16	57,2	1	3,5
34-40	4	44,4	5	55,6	-	-

Çizelge 7. Genç çiftçilerin köyden kente göç sebepleri
Table 7. Reasons for migration from village to city by young farmers

Göç sebepleri		Yaş grupları					
		18-25		26-33		34-40	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Köyde yaşam standartları düşük	Evet	11	68,8	8	66,7	3	75,0
	Hayır	5	31,2	4	33,3	1	25,0
Kendi eğitimim veya çocuklarımla eğitimi için gideceğim	Evet	10	62,5	6	50,0	3	75,0
	Hayır	6	37,5	6	50,0	1	25,0
Köyde iş bulamıyorum	Evet	9	56,3	3	25,0	1	25,0
	Hayır	7	43,7	9	75,0	3	75,0
Köyde yaşamayı sevmiyorum	Evet	3	18,7	-	-	-	-
	Hayır	13	81,3	12	100	4	100
Eşim köyde yaşamak istemiyor	Evet	1	6,3	-	-	-	-
	Hayır	15	93,7	12	100	4	100
Köyde kazandığımla geçinemiyorum	Evet	4	25,0	2	16,7	-	-
	Hayır	12	75,0	10	83,3	4	100

Genç çiftçilerin köyde yaşamlarındaki en önemli sebep geçim kaynaklarının orada olmasından dolayıdır (Çizelge 5). Kırdan kente artan göç oranlarından dolayı, bu çalışmada da genç çiftçilerin kırsaldan göç etme eğilimi belirlenmeye çalışılmıştır. Genç çiftçilerden 18-25 yaş grubunda olanların %37,1'i, 26-33 yaş grubunda olanların %39,3'ü, 34-40 yaş grubundakilerin ise %44,4'ü göç etmeyi istemektedirler (Çizelge 6).

Çizelge 7'de kente göç etmek isteyen çiftçilere göç etmek isteme nedenleri sorulmuştur. Göç etmek istemedeki

başlıca nedenler "köyde yaşam standartlarının düşük olması ve kendileri ile çocuklarının eğitimi" olarak belirlenmiştir. Destekten yararlanan 18-25 yaş grubunda yer alan çiftçilerin %68,8'i, 26-33 yaş grubunda yer alan çiftçilerin ise %66,7'si köyde yaşam standartları düşük olduğu için, 34-40 yaş grubunda yer alan çiftçilerin ise %75'i köyde yaşam standartları düşük olduğu için ve kendileri ile çocuklarının eğitimi için göç etmeyi istemektedirler.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre; Genç çiftçi hibe desteklemesinden yararlanan genç çiftçiler ağırlıklı olarak bayan olup, çoğunluğu ilköğretim mezunudur. Tamamına yakınının tarım dışı geliri bulunmamaktadır. Genç çiftçilerin yaklaşık olarak %89'u tarımsal üretime devam edeceklerini belirtmişlerdir. Fakat geçimlerini sağlamak için bunu yapmaya mecbur olmaları, başka iş imkanının olmaması bu devamlılığın başlıca nedenlerindedir. Ayrıca, yaşam standartlarının düşük, eğitim olanaklarının yetersiz olmasından dolayı köyden kente göç etmek isteyen %39'luk bir kesim bulunmaktadır.

Tarımda sürdürülebilirliğin sağlanmasındaki en önemli faktörlerden biri girişimci genç bir kitlenin oluşturulmasıdır. Bu nedenle uzun vadede girişimcilik konusunda eğitime sahip ve tarımda farklılaştırılmış ürün üretebilecek bireylerin desteklenmesine yönelik programlar düzenlenmesi ve bunun belgelendirilerek desteklemelerde kriter hale getirilmesi önerilmektedir. Öncelikli olarak iş ve girişimcilik kültürü oluşturmak için genç çiftçi girişimci eğitim programları geliştirilmelidir. Bu programları tamamlayanlara destek verilebilir. Girişimci desteği veren kurumlar gibi ancak sadece kırsala ve tarıma yönelik olmalıdır. Genç çiftçiler örgütlenmeye teşvik edilmelidir. Kırsal alanlarda eğitim, sağlık, ulaşım vb. hizmetler ile sosyal imkanlar yaratmaya yönelik projeler arttırılmalıdır. Gençleri kırsala özendirip, göç etmelerini engellemek için tarımda bilerek yatırım ve üretim yapmayı öğretmeye, halen tarımsal üretim yapan gençlerin teknik ve finansal bilgi düzeyini arttırmaya, eğitilmiş ve bilinçli genç çiftçiler yetiştirmeye yönelik yayım çalışmaları arttırılmalı, gençlere tarım alanında yeni istihdam ve iş alanları açmaya yönelik destekleme politikaları geliştirilmelidir.

Kaynaklar

- Anonim, 2017a. "Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" , 31 Mart 2017 tarih, 30024 sayılı Tebliğ, Tebliği no:2017/10, Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi.
- Anonim, 2016b. "Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Karar". Karar Sayısı: 2016/8540. 26 Şubat 2016 tarih ve 29636 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi.
- Bıçkıcı D. 2011. Türkiye Kırsalında Yoksulluk Sorunu: Çanakale Kocalar Köyü Örneği. Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt/Vol. XXX, Sayı/No. 1: 161-180.
- Davis J, Caskie P, Wallace M. 2009. Economics of Farmer Early Retirement Policy. Applied Economics, 41 (1): 35-43. DOI: 10.1080/00036840600994211.
- Doğanay S, Alım M. 2010. Türkiye'de Kırsal Nüfusun Şehir Algısı Üzerine Bir Araştırma: Yeşilyurt Köyü (Trabzon), Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 15, Sayı 23. Erişim adresi: <http://acikerisim.giresun.edu.tr/xmlui/handle/123456789/205> (12.01.2019)
- Jagoe A, Schulte R, Jongeneel R. 2017. "Young Farmers are Key in the Future CAP", European Council of Young Farmers. Erişim adresi: <http://www.ceja.eu/wp-content/uploads/2017/05/Final-Young-Farmers-are-Key-in-the-Future-CAP-BW.pdf>. (04.03.2019).
- Leonard B, Kinsella A, O'Donoghue C, Farrell M. 2017. Policy Drivers of Farm Succession and Inheritance. Land Use Policy, 61: 147-159. DOI: 10.1016/j.landusepol.2016.09.006.
- Yıldırım DU. 2014. 1980 Sonrası Türkiye Tarımında Yapısal Dönüşüm ve Mevsimlik Tarım İşçileri: Sakarya Örneği. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul. Erişim adresi: <http://acikerisim.istanbul.edu.tr/bitstream/handle/123456789/31921/51721.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (23.11.2018)